

TOLKTRYCKET

"Fortsätt kämpa för bevarandet av det kenyanska teckenspråket – låt inte ASL ta över"

Besök från Kenya, s. 8

"Konstigt nog fick jag liksom inte nog där. Hade jag nu kommit så här långt, så borde jag väl kunna..."

Inte kan väl jag, s. 14

"AI inom tolkning ska ses som ett hjälpmedel och inte en ersättning."

Robotar tar (fortfarande) inte över, s. 19

"GRATTIS TILL ALLA NYEXAMINERADE TOLKAR"

Examination, s.28

TOLKTRYCKET

Sveriges teckenspråkstolkars medlemstidning

KONTAKTA OSS

tolktrycket@sttf.org

ANSVARIG UTGIVARE

Åsa Byléhn

MEDVERKANDE I DETTA NUMMER

Åsa Byléhn, Jenny Olsson, Helena Sikh, Mats Lindblom, Torkel Freed, Sara Tornberg, Camilla Warnicke, Amanda Gidlöf, My Krohn, Jennifer Palevik, Rebeca Ferrer Esquivel, Maya Rohdell, Lars-Gunnar Möllefors, Eva Sundqvist – Dahne, Emil Ekberg, Jonathan Bjurefors Giertha, Anna-Lena Nilsson, och Kristian Kåresjö Pessink.

STTF:S STYRELSE

Ordförande
Sekreterare
Kassör
Ledamot
Ledamot
Ledamot

Åsa Byléhn
Lina Silfwerbrand
Rebeca Ferrer Esquivel
Eva Enblom
Bella Börjesson Strömdahl
Pontus Fredhage

ANNONSERA I TOLKTRYCKET

1/1-sida 4000 kr
2/3-sida 3000 kr
1/2-sida 2500 kr
1/3-sida 1800 kr
1/4-sida 1500 kr
1/8-sida 1000 kr

Vid köp av halvsidesannonser (eller större) i tidningen, ingår en veckas annonsering på sttf.org samt en puff i STTF:s flöde på facebook.

REDAKTIONEN

Alva Rosengren Törnqvist
Maria Sköld
Silke Spangler
Sanna Lövsström
Kristian Kåresjö Pessink

BLI MEDLEM PÅ STTF.ORG

Aktiv: 350 kr
Stödande: 200 kr
Organisation: 800 kr
Endast prenumeration: 600 kr
Extranummer (för pren.) 350 kr
Studera: 175 kr

MANUSSTOPP 17 NOVEMBER 2024

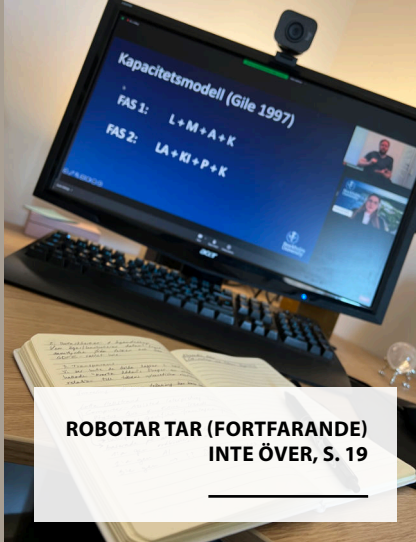
STTF.org

sttftolk

Sveriges teckenspråkstolkars förening (STTF)

ROBOTAR TAR (FORTFARANDE) INTE ÖVER, S. 19

ATT TOLKA DET HELIGA, S. 12

INTE KAN VÄL JAG, S. 14

BESÖK FRÅN KENYA, S. 8

TECKENSPRÅKSTOLKARS UPPLEVELSE AV DISTANSUTBILDNING, S. 4

FEM KULLAR DÖVA TECKENSPRÅKSTOLKAR ÄR UTBILDADE, S. 24

Innehåll

Forskning: Teckenspråks- tolkars upplevelse av distanstolkning	4
Tolkporträttet: Jenny Olsson	7
Fellingsbro folkhögskola: Besök från Kenya	8
Forskning: Att tolka det heliga	12
FST: Konferens i Aten	13
Stockholm universitet: Inte kan väl jag	14
Stockholm universitet: Vill du utbilda dig?	16
Stockholm universitet: Mini-intervjuer	17
Robotar tar (fortfarande) inte över	19
Tolkar utanför fältet	22
Västanvik: Fem kullar döva teckenspråks- tolkar är utbildade	24
Nyexaminerade tolkar!	28
Samarbete och nätverka	31

Hej och välkommen!

Vi blir så glada att just du väljer att läsa denna tidning! Vad har hänt sedan vi sist sågs på vår fantastiska årsmöteshelg? Vi började det nya styrelseåret med den tråkiga nyheten att Carin Stenberg inte längre fortsätter som ledamot. Hon har valt att hoppa av på grund av privata skäl, vilket vi respekterar. Förhoppningsvis får vi träffa henne i framtida STTF-sammanhang!

Innan vi tog ”sommarlov” gick vi igenom och justerade några av texterna som lagts upp på den nya hemsidan.

Den 12-15 september var det EFSLI-konferens i Turin. Eftersom det, i skrivande stund, endast är i början på september så hoppas jag att allt gick enligt planerna och att ordförande Åsa representerade STTF på konferensen. Annars kanske du eller någon annan av våra medlemmar gjorde det? Skriv gärna till Tolktrycket och berätta hur det var!

Annars planerar Eva, vår nya fortbildningsansvariga, för kommande föreläsningar. Först ut är Camilla Warnicke som berättar om sin senaste forskning.

Har du några tips/förslag på fortbildning? Tveka inte att kontakta oss på kontakt@sttf.org!

Styrelsen laddar i dagsläget för en styrelsehelg hemma hos Bella i Skellefteå. Det verkar redan vara minusgrader där på nätterna. Brr, bäst att ta fram vinterjackan!

Ha en underbar höst så ses vi snart igen!

Lina Silfwerbrand

FORSKNING

I Tolktrycket nummer 3 hösten 2022 beskrev jag mitt intresse för teckenspråkstolkarnas situation i samband med Covid-19. Pandemin spreds som en löpeld i Sverige och världen, vilket förändrade vardagen för många människor, bland annat för teckenspråkstolkar. Den traditionella arbetssituationen då tolken är på den plats där tolkningen sker utmanades och allt fler tolkningar skedde på distans.

”Teckenspråkstolkarnas arbetssituation genomgick en transformering, vilket var gällande i hela västvärlden.”

Teckenspråkstolkarnas arbetssituation genomgick en transformering, vilket var gällande i hela västvärlden. En redan ansträngd kår stod inför nya utmaningar samtidigt som det fanns fortsatt behov av högkvalitativ tolkning. För att belysa den förändrade situationen sattes den studie som jag i korthet kommer att summera nedan. Studien bygger på djupintervjuer med 26 teckenspråkstolkar vilka representerar 19 av Sveriges 21 regioner. Intervjuerna genomfördes mellan oktober 2021 och juni 2022. Studien resulterade i tre vetenskapliga delstudier, varav en av dem kan laddas ner och läsas i sin helhet, se nedan. De övriga två delstudierna, som ännu inte är publicerade, berör organisationen vid distanstolkning och tolkarnas samarbete vid tolkning på distans.

Den första delstudien, vilken redovisas i denna artikel, undersöker hur teckenspråkstolkarna upplevde distanstolkning i samband med pandemin. Resultatet sammanfattas i fem teman: jämförelse mellan tolkmiljöer, anpassningar, sociala relationer, teknisk utrustning och hållbarhet.

I samband med intervjuerna jämförde tolkarna distanstolkning med tolkning på plats. Flera av dem tyckte att tolkning på plats var roligare än tolkning på distans. De framhöll också att tolkning

Foto: Unsplash.com

Teckenspråkstolkning av distanstolkning med Covid-19

på distans var ett nytt sätt att tolka jämfört med att vara på den fysiska plats där tolkningen skedde, men att de saknade en enhetlighet kring hur tolkningen skulle utföras. En positiv aspekt var dock att risken för hot och våld minskade, vilket i

”Flera tolkar framhöll exempelvis att det krävdes ett större samarbete i tolkningen och att alla inblandade var mer benägna att hjälpa varandra”

gällde både tolkarnas vana och de som arbetade med tolkarna.

Tolkarna tyckte att det digitala formatet – att tolka på distans – påverkade sociala relationer och interaktion. En tolk uttryckte en känsla av distans från tolkningen; en känsla av att tolkning pågick som på film. En annan tolk tyckte att avskildheten från det sociala sammanhanget gjorde att hen mer eller mindre ”rev av tolkningarna” utan något större engagemang. De sociala kontakterna blev färre, medan såväl den tid som tolkarna tolkade och antalet tolkuppdrag ökade. Flera tolkar påtalade att det i grunden var de sociala relationerna som gjorde att de sökt sig till yrket från början, vilket nu utmanades. En känsla av social avskildhet och isolering från omvärlden och kollegor var något som de flesta av tolkarna sade sig uppleva, även om någon också menade att tolken fick mer respekt vid distanstolkning.

”Genom intervjuerna tycker jag att det framkom tydligt att tolkarna hade en stor omsorg om de tecken-språkiga tolkanvändarna.”

Den tekniska utrustningen hade stor betydelse för hur kvaliteten och tolksituationen upplevdes, menade tolkarna. Tekniken medförde ofta att tolkarna fick agera tekniker och utrustningen gjorde att tolkningen blev mer krävande. Extra krävande var hybridtolkningar; då någon eller några i situationen befann sig på samma fysiska plats, medan andra deltog på distans. En annan aspekt som lyftes av tolkarna var att den tekniska möjligheten med tolkning på distans i vissa fall kunde vara gynnsam för personer med dövblindhet. Personerna kunde slippa att resa från hemmet och kunde anpassa omgivningsfaktorer som ljus och avstånd till skärmen i sin hemmiljö, vilket tolkarna bedömde som underlättande för dessa individer.

Vid intervjuerna framkom flera hållbarhetsfaktorer. En tydlig hållbarhetsfaktor var att

Tolkarnas upplevelser i samband

vissa fall kan vara en utmaning i utsatta situationer, exempelvis tolkning på socialkontor.

Tolkarna påtalade att de gjorde flera anpassningar vid tolkning på distans. De sade sig anpassa sitt teckenspråk: det tredimensionella tecken-språket anpassades i möjligaste mån till en tvådimensionell situation där webbkamera och skärm påverkade tolkningen. Både den fysiska och den psykosociala arbetsmiljön anpassades. Flera tolkar framhöll exempelvis att det krävdes ett större samarbete i tolkningen och att alla inblandade var mer benägna att hjälpa varandra för att distanstolkningen skulle bli lyckad. En underlättande aspekt var en ökad vana av distanstolkning, vilket

FORSKNING

distanstolkningen gjorde att tolkarna och de som arbetade med tolk inte blev smittade av Covid-19. Distanstolkningen ansågs även miljövänlig genom att det blev färre bilresor i samband med uppdrag och att det gavs möjlighet att utföra fler tolkuppdrag på kortare tid – en effektivisering. En utmaning var dock skärningspunkten mellan god kvalitet på tolkningen och kvantiteten, det vill säga hur många tolkningar som kunde utföras, eftersom tolkning på distans ansågs oftast vara av sämre kvalitet. Distanstolkningen ansågs som ett bra komplement till tolkning på plats, men den ansågs inte alltid vara passande utan var beroende av lämpliga omständigheter. En tydligt positiv hållbarhetsfaktor var att tolkarna kunde anpassa arbetet efter sin privata livssituation genom möj-

”En annan tolk tyckte att avskildheten från det sociala sammanhanget gjorde att hen mer eller mindre ”rev av tolkningarna” utan något större engagemang.”

lighet att arbeta på distans, exempelvis hemifrån. Tolkarna framförde en tydlig oro för ett yttre tvång till mer eller enbart distanstolkning, vilket enligt dem inte var socialt hållbart för varken tolkarna själva eller de som arbetar med tolk.

Genom intervjuerna tycker jag att det framkom tydligt att tolkarna hade en stor omsorg om de teckenspråkiga tolkanvändarna. Tolkarna berättade om hur omställningen påverkat dem i sin yrkesutövning. Flera lyfte fram en oro över att deras lockelse till yrket – att socialisera, interagera och jobba för människors väl och ve hamnade i skuggan av produktionshets och en instrumentell syn på tolkning. Reflektion och oro för framtidens situation för tolkar belystes. Både positiva och negativa aspekter av distanstolkning beskrevs. Valmöjlighet och dynamik framkom som ett framgångskoncept för tolkar, de som arbetar med tolkar och för samhället i stort.

Jag vill passa på att rikta ett stort tack till alla teckenspråkstolkare som så generöst och öppen- hjärtigt delade med sig av sina tankar och upplevelser vid intervjuerna till denna studie. Jag hoppas att vi tillsammans skapar ett ännu bättre liv för tolkar och de som arbetar med tolkar.

Camilla Warnicke

Camilla Warnicke

Docent, Auktoriserad tolk mellan svenska och svenskt teckenspråk
Gästforskare vid Stockholms universitet, Tolk- och Översättar-
institutet

Tolklärare vid Fellingsbro folkhögskola

Refererad artikel

Sign language interpreters' experiences of remote interpreting in light of COVID-19 in Sweden - Camilla Warnicke, Marie Matéren, 2024.

Sök på journals.sagepub.com eller via direkt-länk: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/27523810241239779>

Tolkporträtt: Jenny Olsson

Jobbar sedan: Juni 1999 och har hunnit med att jobba på en liten tolkcentral (Karlstad TC) och en stor tolkcentral (Örebro TC) samt i ett privat tolkbolag. Under 10 år var jag även tolklärare vid Stockholms universitet – det var en ynnest att få jobba på TÖI och vara med och starta upp Sveriges första akademiska tolkutbildning!

Kandidatprogrammet i teckenspråk och tolkning är en riktig framgångsfaktor för vår yrkeskår. Det är så vi kommer att få fram mer forskning om just vår profession. Med mer forskning säkerställer vi kvalitet och professionalitet för teckenspråkstolkare i Sverige.

Arbetsplats: Birgittaskolan, SPSM

Det bästa med mitt jobb: Att vara på en och samma plats (till skillnad från att vara på tolkcentral och fara runt överallt).

Det sämsta med mitt jobb: Att vara på en och samma plats (ibland vill man ut och fara).

Drömtolkuppdrag: Att tolka förlossning eller begravning. Helt otroligt att få vara så nära en medmänniska under en så stor stund i livet!

Utbildning jag skulle vilja ha i arbetet: Jag tänker att all utbildning är till gagn för mig som tolk – en har nytta av det mesta!

Då jag inte jobbar: Är jag gärna i svampskogen eller med vänner. Läsa böcker gillar jag också.

Jag blir glad av: Mina kompetenta kollegor – de förgyller min arbetsdag!

Jag samlar på: Dåligt samvete för att jag tränar för lite....

Person jag beundrar: Vilken svår fråga! Jag tänker att alla föräldrar som gör allt för sina barn är beundransvärda. Särskilt föräldrar till barn med NPF-diagnos.

Motto: Håll i och håll ut – snart vänder det!

”Kandidatprogrammet i teckenspråk och tolkning är en riktig framgångsfaktor för vår yrkeskår. Det är så vi kommer att få fram mer forskning om just vår profession. Med mer forskning säkerställer vi kvalitet och professionalitet för teckenspråkstolkare i Sverige.”

Besök från Kenya

Kurs för blivande tolklärare – en bra start på ett framtida samarbete med Kenya

Det var intensivt, ömsesidigt, komprimerat, innehållsrikt och väldigt roligt. Så skulle man kunna sammanfatta kursen för blivande tolklärare från Kenya som Fellingsbro folkhögskola anordnade den 11-19 juni 2024.

”Deltagarna på vår kurs vittnade om att Uldis och Birgitta fortfarande är högt respekterade förebilder och aktade i hemlandet”

Planeringen av kursen påbörjades i augusti 2023 då Helena Sikh, tolklärare på Fellingsbro folkhögskola i Örebro, via STTF:s dåvarande ordförande, fick kontakt med Silvia Muturi, teckenspråkstolk och VD för företaget Hali Halisi i Nairobi, Kenya. Silvia och kollegor till henne ville gärna påbörja ett utbyte med Sverige gällande framtida utbildning av teckenspråkstolkar. Rektor Torkel Freed och skolans huvudman Region Örebro län blev involverade och ställde sig positiva till att ordna en kurs för kenyanerna och till att inleda ett utbyte mellan de båda länderna.

Varför Sverige?

Uldis och Birgitta Ozolins arbetade under ett tiotal år (1986 och framåt) med flera av SDR:s samarbetsprojekt i tredje världen (genom SIDA). Det första projektet var i Kenya 1986 där SDR gav stöd till att bland annat stärka dövorganisationen, det kenyanska teckenspråket och kvinnornas ställning. Deras insatser under fem år ledde till en stark dövorganisation. Det kenyanska teckenspråket kom genom deras insatser så småningom att ingå som ett av språken inom den lingvistiska forskningen på Nairobi universitet och blev även ett ämne inom undervisningen.

Deltagarna på vår kurs vittnade om att Uldis och Birgitta fortfarande är högt respekterade förebilder och aktade i hemlandet. Uldis har gått bort men Birgitta är fortfarande i livet.

Målsättning

Syftet och målet med kursen vi gav i juni var att ge de kenyanska deltagarna en grundläggande kurs i hur man kan lägga upp en tolkutbildning, med vår egen yrkesutbildning som en modell av flera.

”Kursen gavs på talad engelska, amerikanskt teckenspråk, svenskt teckenspråk (till och från talad engelska) och internationella tecken”

Deltagarna från vänster: Chebon Kandagoor, Innocent Retemo, Lilian Njenga, Silvia Muturi och Joseph Etyang. (foto: Jan Myhlback)

Kursens innehåll behandlade "Tolksverige", dess verksamheter och utbildningar, samt en kortfattad överblick av tolkutbildningen på Fellingsbro folkhögskola. Kursen gavs på talad engelska, amerikanskt teckenspråk, svenskt teckenspråk (till och från talad engelska) och internationella tecken. Gruppen från Kenya bestod av Silvia Muturi, teckenspråkstolk och VD för företaget Hali Halisi, teckenspråkstolk Lillian Njenga, Joseph Etyang, döv koordinator inom Hali Halisi och Innocent Retemo, döv teckenspråklärare. Silvia och Lilian tolkade mellan kenyanskt teckenspråk KSL och talad engelska under kursen. Den femte deltagaren var Chebon Kandagor, lärare i etik vid Strathmore university (privat universitet), hörande och ej teckenspråkig.

Om att utbilda blivande tolkar i svenskt teckenspråk (STS) och i tolkning

Tre av våra teckenspråklärare Anders Jörlemyr, Josephine Willing och Nicolas Hane-Weijman berättade om hur de undervisar hörande i svenskt teckenspråk och hur samarbetet ser ut mellan tolk-

Malin Matsdotter som träffar gruppen (foto: Helena Sikh)

lärare och teckenspråklärare. Helena Sikh höll i teori om tolkning, tolkade samtal utifrån ett interaktionistiskt perspektiv med begrepp som monologism, dialogism, talarskap och lyssnarskap m.m. Deltagarna fick prova på rollspel och andra tolkövningar, hur tolkar jobbar i team: Stöd- tolkning diskuterades och provades praktiskt. Yrkes- etiska riktlinjer lyftes och deltagarna berättade om de utmaningar de möter som tolkar i hemlandet avseende just yrkesetiken.

"Många praktiska frågor diskuterades gällande teknisk plattform och vad som kan vara görligt att bygga upp som system i Kenya"

En inblick i utbildning av dövblindtolkar

Linda Eriksson, Nationellt kunskapscenter för dövblindfrågor och själv person med dövblindhet, informerade om den nordiska definitionen av dövblindhet, sig själv och sin erfarenhet av att utbilda dövblindtolkar. Linda och tolklärare Ulrika Nylén Törnström beskrev hur vi utbildar dövblindtolkar och deltagarna fick prova på några enkla övningar i ledsagning och taktilt teckenspråk.

Silvia tolkar via bildtelefoni. På skärmen syns Joseph Etyang som ringer upp förmedlingen för att prata med Johnny Kristensen (foto: Helena Sikh)

Gruppen när de paddlar kanot under helgen (foto: Torkel Freed)

Kollegialt möte i storgrupp

Personalgruppen på tolkutbildningen i Örebro (cirka 20 personer) fick också möjlighet att under ett par timmar lyssna på gästernas presentation av situationen för döva och tolkar i Kenya samt tillfälle att ställa frågor om det. Malin Matsdotter som tog sin tolkexamen nyligen anslöt också. Gruppen fick tillfälle att ställa frågor om hennes bakgrund, varför hon valt att utbilda sig till tolk och om hon fått anställning (vilket hon fått). Hennes fd tolklärare var också tacksam för att hon helt frivilligt gick in och stöttade upp när ”fröken” drabbades av fatigue efter att ha tolkat mellan engelska och STS en alltför lång stund. Lovande start där!

”Fortsätt kämpa för bevarandet av det kenyanska teckenspråket – låt inte ASL ta över”

Deltagande i konferens

Den 14 juni tog gruppen tåget upp till Stockholm för att delta vid den internationella konferensen EDU Sign ”The Challenges and Opportunities of Sign Language Interpretation” som ordnades av Stockholms universitet. Helena Sikh var inbjuden som föreläsare med en presentation om hur Kammarkollegiets auktorisation av tolkar ser ut med fokus på auktorisation i svenskt teckenspråk.

Framför Örebro slott: Maria Hermansson beskriver ett utav konstverken intill slottet (foto: Helena Sikh)

Besök hos två stora aktörer inom yrkesområdet

Gruppen besökte Neriketolkarna AB som är utförare av den nationella förmedlingen av tolkning via bildtelefoni, bildtelefoni.net. Johnny Kristensen, tidigare anställd av regionen och utvecklare av bildtelefonin i Sverige (numera anställd av Evantia OY) berättade om bildtelefonisystemet i Sverige. Docent Camilla Warnicke presenterade delar från sin forskning om vad som är specifikt för tolkning via bildtelefoni. Många praktiska frågor diskuterades gällande teknisk plattform och vad som kan vara görligt att bygga upp som system i Kenya. Det byttes kontaktuppgifter och deltagarna var mycket inspirerade och intresserade av de möjligheter detta skulle kunna erbjuda döva i hemlandet. Deltagarna fick också tillfälle att prova på att ringa upp och tolka ett fiktivt samtal i studio. Silvia agerade tolk mellan Johnny och Joseph som var uppringare.

Besök på tolkcentralen i Örebro: Fr vänster Maria Ekström-Durnell och Malin Lindqvist informerar om tolkcentralens verksamhet. Silvia och Lilian tolkar från engelska till kenyanskt teckenspråk till gruppen. (foto: Helena Sikh)

Senare samma dag besökte gruppen även Region Örebro läns tolkcentral, landets största offentligt drivna tolkcentral med ett 70-tal anställda tolkar.

Sociala aktiviteter och ett uppskattat videosamtal

Under vistelsen i Sverige fanns det även tid för sociala aktiviteter. Gruppen bodde på internatet i Fellingsbro. Den teckenspråkiga guiden Maria Hermanson tog gruppen på guidad tur av Open Art (en konstbiennial utomhus i Örebros stadskärna), runt slottet och till Wadköping. En mycket fin överraskning blev det under fikapausen då Maria ringde upp Birgitta Ozolins på facetime och deltagarna fick prata med henne en stund. Hon var mycket glad över vårt inledda samarbete och det sista hon sa innan hon lade på var ”Fortsätt kämpa för bevarandet av det kenyanska teckenspråket – låt inte ASL (amerikanskt teckenspråk) ta över”.

En kväll spenderades hemma hos en av skolans elevassistenter, Jan Myhlback, som visade sin biodling och ordnade en tur med kanot. En annan kväll var gruppen hemma på middag hos skolans köksföreståndare Lina Bergwall.

FELLINGSBRO FOLKHÖGSKOLA

Veckan fortsatte med diskussioner om framtiden och kursdeltagarna ägnade kvällarna åt att summera reflektioner och tankar att ta med sig hem till Nairobi.

Kursen avslutades med middag på Stadsträdgården och utdelning av kursintyg.

Enligt Silvia Muturi har gruppen redan planer för en pilotutbildning under hösten 2024 där de vill fånga upp verksamma tolkar som saknar formell utbildning

Framtida utbyte

Fellingsbro folkhögskolas tolkutbildning ser fram emot ett fortsatt utbyte med Kenya och har kontakt med gruppen via Silvia Muturi. Kenyanerna planerar för en konferens i Nairobi i april 2025. Till denna konferens är Helena Sikh inbjuden som key-note speaker, och rektor Torkel Freed i egenskap av skolledare. Enligt Silvia Muturi har gruppen redan planer för en pilotutbildning under hösten 2024 där de vill fånga upp verksamma tolkar som saknar formell utbildning. Vem som blir anordnare är fortfarande (vad vi vet) oklart. Det kan bli via Strathmore university som Chebon Kandagor representerar eller någon annan utbildningsanordnare.

Av utvärderingen att döma var våra kenyanska gäster väldigt nöjda med kursen och de åkte tillbaka till Nairobi Kenya med ny kunskap, med inspiration och stärkta i sin ambition att starta upp en egen tolkutbildning i hemlandet. De har också önskemål om att få återvända till Sverige i juni 2025 för att fortsätta samarbetet. Det ser vi fram emot!

Mats Lindblom och Helena Sikh

Att tolka det heliga

Vi har fått en magisteruppsats inom ämnet teckenspråkstolkning! Amanda Gidlöf vid Stockholms universitet har skrivit *Att tolka det heliga: Strategier vid teckenspråkstolkning av predikningar och konsekvenser för det religiösa budskapet*. Här kommer hennes egen sammanfattning av uppsatsen.

I kyrkan står prästen och predikar: "Guds bländande ljus strålar fram genom Kristus...". Detta är inget vanliga kyrkobesökare skulle reagera på, yttranden med abstrakt betydelse och teologiska koncept är något man kan förvänta sig av en predikan. Men för en teckenspråkstolk innebär meningen många utmaningar, för vad betyder det egentligen? Som en som är utbildad i teckenspråkstolkning och vistas mycket i kyrkliga miljöer började jag fundera över hur tolkarna faktiskt agerar i sådana situationer. När jag skulle skriva min magisteruppsats valde jag därför att undersöka hur tolkar hanterar de språkliga utmaningar som förekommer vid tolkning av predikningar och vilka konsekvenser tolkens handlande får på det religiösa budskapet.

"När jag skulle skriva min magisteruppsats valde jag därför att undersöka hur tolkar hanterar de språkliga utmaningar som förekommer vid tolkning av predikningar"

Studien utgår ifrån två predikningar som källtext. Denna tolkades av fyra teckenspråkstolkare med erfarenhet av att tolka i kyrkan, något som resulterade i åtta inspelade tolkningar. Relevanta delar från inspelningarna transkriberades och analys-

erades med hjälp av diskursanalys. Ett särskilt fokus låg på religiös terminologi, metaforer och liturgiskt språkbruk och resultatredovisningen delades därför in i dessa kategorier.

När det kom till religiösa termer (ex UPPENBARELSE, FRÄLSA, KRISTUS) skilde sig inte mycket åt mellan tolkarna och de använde sig av antingen ekvivalenta tecken eller bokstavering, ett resultat som var väntat. Även vid metaforer var tolkarna lika i sitt agerande och använde sig alla av avbildande verbkonstruktioner för att göra den tolkade metaforen mer målande och levande. I andra fall använde tolken också sig av förklarande tillägg när hen ansåg att det inte gick att överföra metaforen till teckenspråk på ett sätt som var förståeligt för mottagaren. Då förklarar istället tolken hur hen har uppfattat vad metaforen vill förmedla. Exempelvis handlade en metafor om "livets krukor", där en tolk valde att förklara att det stod för våra kroppar. Detta stod i kontrast till en annan strategi som användes vid vissa tillfällen där tolken istället medvetet tolkade väldigt nära svenska källspråket och lämnade ansvaret för att tolka metaforen till mottagaren. Beroende på vilken mottagaren är kan valet mellan dessa två strategier ge olika konsekvenser för förståelsen av det som sägs.

Medan det inom tidigare nämnda kategorier, religiöst vokabulär och metaforer, fanns mönster i tolkarnas agerande visade analysen att det inte fanns någon konsensus i tillvägagångsätt för att hantera liturgiskt språkbruk (något som i denna studie har definierats som yttranden med abstrakt betydelse eller teologiska koncept). Detta ledde till att tolkningar av samma källtext kunde generera helt skilda måltexter. I en av predikningarna säger predikanten ”vi kan aldrig riktigt veta var, när eller hur Guds härlighet kommer att bryta fram fullt ut”. Vid tolkning av denna mening måste man ta ställning till vad som egentligen menas med att Guds härlighet ”bryter fram”, något som av en tolk tolkades som ”starta växa”, en annan ”se fullt ut”, en tredje ”visa sig och spridas” och den sista ”stråla till oss och spridas”. Tolkningarna blir ett resultat av hur de enskilda tolkarna uppfattat källtexten, något som i värsta fall får som konsekvens att den döva personen tar till sig felaktigt teologiskt budskap i tron att detta är vad som förkunnas av predikanten.

Studien kommer således fram till slutsatsen att det saknas standardiserade metoder för att hantera de lingvistiska utmaningar som finns vid tecken-språkstolkning av predikningar, något som har en potentiell negativ påverkan på överförandet av det religiösa budskapet. För tolkar som tolkar i kyrkan är detta särskilt viktigt att reflektera kring eftersom deras roll sträcker sig bortom att bara vara språkliga förmedlare. Tolken är en medpredikant, en person som tillsammans med prästen delar ansvaret för att förmedla evangeliet på ett sätt som är tillgängligt och begripligt för de döva mottagarna.

Amanda Gidlöf

Vill du läsa mer?

Läs hela uppsatsen på [diva-portal.org](https://www.diva-portal.org)

<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1865602/FULLTEXT01.pdf>

Konferens i Aten

Att avsluta sommaren med konferens i Aten tackar en inte nej till. Vi, My och Jennifer, hoppade på flyget till Aten i slutet av juli för att medverka på ECOS (European conference of speech-to-text interpreters). Tre dagar av nätverkande och mycket intressanta föreläsningar. Vi fick lyssna på allt från hur ögonen rör sig under en skrivtolkning, hur en kan skriva i ackord på ett vanligt qwerty-tangentbord, till hur AI påverkar yrket i framtiden.

Sista dagens panelsamtal hölls på grekiska. Vi fick testa på att vara tolkanvändare. Samtalet tolkades sedan i ett bås längst bak i lokalen från grekiska till engelska till skrivtolken som sedan skrivtolkade på engelska till oss i lokalen. Det skrivtolkades även direkt från grekiskt tal till grekisk text. Samtidigt stod det en tecken-språkstolk på scenen som tolkade från grekiska till grekiskt teckenspråk alternativt fick engelskan översatt från tolken i båset till grekiska i ett par hörlurar och sedan tolkade till grekiskt teckenspråk. Ja ni förstår ju... det var minst sagt rörigt, men sjukt imponerande och häftigt att få testa på att vara helt beroende av skrivtolkningen!

Men inte bara det - vi fick äta underbar grekisk mat tillsammans med våra europeiska kollegor. Prata om yrkets alla klurigheter, möjligheter och nördade ner oss i teknikens underbara värld. Nu ser vi fram emot nästa konferens som planeras att hållas i Leeds!

My Krohn Holm och Jennifer Palevik

Inte kan väl jag...

För drygt två år sedan hade vi en fortbildningsdag med jobbet. Jag satt och lyssnade till Malin Tesfazion som höll en föreläsning om teamtolkning. På slutet av dagen pratade hon i korta ordalag om möjligheten till validering av tolkutbildning från folkbildningen via Stockholms universitet. Spännande, tänkte jag, men varför skulle jag vilja det? Jag har ju redan min tolkutbildning sedan hela 24 år tillbaka. Är inte den värd något längre?

Men tanken ville inte släppa, den låg och grodde i bakhuvudet. Tänk vilka möjligheter en kandidatexamen i teckenspråk och tolkning skulle kunna ge mig, och på ett högre plan, hela min yrkeskår. Personligen skulle jag, förutom att få en massa poäng som i sin tur skulle kunna öppna fler dörrar för mig, berikas med både nya kunskaper och ny inspiration. Jag vet inte om några av er håller med, men efter många år i samma yrke behövs ibland en liten ”kick” för att hitta tillbaka till svaret på frågan ”varför är jag fortfarande tolk”. I ett vidare perspektiv skulle jag också kunna bidra med ett litet strå till stacken för att höja teckenspråkstolkars yrkesstatus.

Jag vet inte säkert hur det kom sig, men jag vann över mitt eget jante-jag. Jag kastade iväg en så kallad sen anmälan till ”Handledarutbildning för teckenspråkstolkare” (5 hp) och skrev, samtidigt som jag läste den, ihop de många ansökningshandlingarna som krävdes för att kunna validera dels min tolkutbildning, mina fortbildningar och min yrkeserfarenhet som teckenspråkstolk. (Se faktarutan på sida 16 för vad man bör tänka på)

Det blev en lång och nervös väntan. Såklart tog det tid eftersom varje kurs och varje enskilt delmål skulle bedömas manuellt och ställas mot de uppgifter jag skickat in. I detta stadie av processen är tålamod helt klart en bra egenskap.

När jag till slut fick tillbaka resultatet av min validering fick jag vissa kurser tillgodoräknade utifrån tidigare utbildningar och erfarenheter, medan jag för andra behövde skicka in komplet-

terande uppgifter för att få dessa poäng. Tanken på att strunta i det slog mig egentligen aldrig, eftersom jag kände att jag var nära att fullgöra kurserna. Sagt och gjort, jag riggade tolksituationer där jag tolkade, filmade dem och skickade in. Jag skrev också reflekterande texter utifrån kurslitteratur. Dessutom åkte jag till universitetet och genomgick tenta i datasal där jag fick filma in teckenspråkig produktion utifrån givna ämnen.

Konstigt nog fick jag liksom inte nog där. Hade jag nu kommit så här långt, så borde jag väl kunna studera lite till. Det fanns nämligen några kurser som jag inte fick tillgodoräknade och som jag därför behövde läsa i sin helhet. Där och då inledde jag, sakta men säkert, jakten på en kandidatexamen. Tänk vad vi människor klarar mycket bara vi vill!

Idag när jag loggar in på min sida som visar sammanställningen av antalet poäng har jag totalt 196,5 hp varav 165 hp från kandidatprogrammet i teckenspråk och tolkning (KTT). Det känns helt enkelt skitbra. Om det har varit enkelt? Nej, inte alls. Jag har jobbat heltid parallellt och i perioder läst en massa litteratur på både engelska och svenska vid varje ledig stund, dygnets alla timmar. Jag har haft panik innan jag tryckt på knappen för att skicka in mina hemtentor och likaså inför att få tillbaka resultatet. Jag var jättenervös när jag (för första gången i mitt liv) skrev en riktig salstenta. Om jag har känt mig gammal tillsammans med mina ”kursare”? Haha, ja absolut. Utan tvekan. Men oj vad intressanta dialoger vi har haft och att få lyssna till dem som kommer nya till fältet har varit otroligt givande. Jag hoppas också att de kunnat dra nytta av mina tankegångar som jag fått efter många år i yrket. Några av kurskamraterna har jag fått väldigt bra kontakt med och jag känner på mig att vi kommer att fortsätta ha kontakt framöver.

Jag stannar ofta upp och frågar mig vad jag har fått med mig av att läsa om tolkning igen, efter så här lång tid. Faktum är att det är svårt att sätta ord

på, men jag har idag lättare för att föra dialoger kring tolkning. Jag har flera gånger, under mina tolkuppdrag, kunnat knyta litteraturen till aktiv tolkning när jag fått aha-upplevelser och med det förståelse för vad olika forskare beskriver. Samtidigt har tolkerfarenheten hjälpt mig mycket vid hemtentorna eftersom jag inte behövt fingera tolkhändelser, det har bara varit att ”plocka fram” situationer och etiska dilemman ur verkliga livet. Jag vill slå ett slag för kursen ”Introduktion till tolkning och tolkningsteori för teckenspråkstolkar”. Ska ni bara välja en kurs, välj den! Genom att studera tolkteori har jag, genom litteraturen, fått en bekräftelse på min profession och den komplexitet som yrket innefattar. Detta har absolut stärkt mig i min roll som tolk.

Jag laddar nu för ett nytt läsår, mitt sista med studier på KTT. Jag kommer att läsa en kurs på 5

hp som heter ”Forskningsmetoder i tolkning” och sedan slutligen skriva en kandidatuppsats (15 hp) till våren. Jag ska verkligen lyckas få mitt examensbevis i handen.

Så, funderar du på att göra en liknande resa – tveka inte. Frågar du mig om allt detta slit varit värt det, svarar jag ”Ja, alla dagar i veckan!”. Vinn över ditt jante-jag du också. Kan jag läsa på universitet, så kan du. Klarar jag av att ta mig igenom litteraturen, så kan du.

Våga och vinn!

Sara Tornberg

Vill du utbilda dig?

Tips på tolk-relaterade kurser att läsa vid Stockholms universitet

Om du vill passa på att studera något som är relaterat till teckenspråkstolkars fält finns det möjlighet att studera kursen *Handledarutbildning för teckenspråkstolkar*. Den ges nästa gång redan till våren 2025 och omfattar 5 hp. Den ges på distans, kvällstid, på kvartsfart. Kursen kompletterar folkhögskolans handledarutbildning och har stort fokus på att praktiskt analysera tolkning och att ge relevant återkoppling till tänkta studenter.

På höstterminen går det att läsa kurser som ges inom Kandidatprogram i teckenspråk och tolkning, som finns att söka som fristående kurser, t.ex. *Introduktion till tolkning och tolkningsteori för teckenspråkstolkar* 7,5 hp och *Perspektiv på språk för teckenspråkstolkar* 5 hp. Dessa kurser ges på Institutionen för svenska och flerspråkighet, Tolk- och översättarinstitutet.

Det finns också spännande kurser på Institutionen för lingvistik för den som föredrar det.

Om du vill validera din tolkutbildning från folkhögskola och ansöka om tillgodoräknande hos Stockholms universitet är det bra att veta följande:

- Rätten att tillgodoräkna sig tidigare studier eller yrkesverksamhet regleras i högskoleförordningen. För att kunna ansöka om tillgodoräknande måste du vara antagen till och bedriva studier vid Stockholms universitet. Du kan studera vilket ämne du vill.
- Din ansökan behöver vara gediget genomarbetad vilket innebär att du för varje delkurs motiverar din ansökan och hänvisar till de dokument som kan styrka att du har just denna kompetens.
- När ansökan väl inkommit till SU tar det tid att behandla varje enskilt ärende. Det är en omfattande process då särskild bedömning görs för varje delkurs. Återkoppling till den sökande sker så snart det är möjligt.
- Det vanligaste är att man, som erfaren teckenspråkstolk, får vissa kurser tillgodoräknande utan ytterligare insats. Vissa kurser kommer att kunna tillgodoräknas efter att kompetensen visats genom individuella uppgifter; praktiska och/eller teoretiska. Andra kurser kan inte tillgodoräknas utan den sökande behöver läsa dessa kurser som student vid Stockholms universitet.
- En kandidatexamen innebär att man mot slutet av utbildningen skriver en kandidatuppsats under handledning av lektorer inom tolkämnet.
- Sök vidare information om ansökningsprocessen genom att läsa på Stockholms universitets webbsida: ”Tillgodoräknande av studier och yrkesverksamhet”.
- För individuell vägledning och mer information kontakta ktt@su.se.

Mini-intervjuer med nyexaminerade

Amanda Gidlöf

Vad har varit mest spännande och lärorikt under magisterutbildningen: Jag tycker att det var roligt att kunna fördjupa mig inom det jag var intresserad av. Jag visste från början vad jag ville skriva min uppsats om och valde därför att läsa en kurs i bibelöversättning utöver de andra kurserna i tolkning som var mycket intressant och som jag hade stor nytta av. Eftersom flera av kurserna var valbara kunde jag därför själv anpassa programmet både i att fördjupa mig inom vissa ämnen, till exempel bibelöversättning, men också bredda till att läsa mer generellt om ämnet tolkning och döva.

Magisteruppsatsämne: Lingvistiska utmaningar vid teckenspråkstolkningar av predikningar

Varför just det ämnet: Min kandidatuppsats handlar också om teckenspråkstolkning i religiösa miljöer och jag visste att jag ville fortsätta på det spåret eftersom det finns så lite forskning inom just det. Tolkning handlar om att överföra budskap och det fascinerade mig särskilt hur olika lingvistiska utmaningar kunde påverka tolkningen och överförandet av det religiösa budskapet. Tolkning i religiösa miljöer är ett fält där det finns speciella utmaningar att hantera, exempelvis religiös terminologi, metaforer och liturgiskt språkbruk. Om man jämför med svenska språket är tecknen i den religiösa kontexten inte fullt lika etablerade och jag ville därför undersöka hur detta påverkade tolkningen.

Vad händer nu efter magisterexamen: Jag ska börja läsa på Enskilda Högskolan Stockholm efter sommaren och lämnar därför iallafall tillfälligt teckenspråk och tolkning för att fördjupa mig i teologi, men jag utesluter inte att komma tillbaka och fortsätta läsa vidare inom tolkning.

Viola Kaiser

Varför valde du att plugga KTT/Teckenspråkstolk: För några år sedan hade jag en döv kollega, men jag kunde inget teckenspråk då. Efter ett långt tolkmedierat samtal med den kollegan var jag så inspirerad till att lära mig teckenspråk att jag ansökte till KTT.

Vad har varit mest spännande och lärorikt under utbildningen: Jag kan skriva hur mycket som helst här, men det mest spännande har varit att se hur min personlighet under utbildningen har förts över till teckenspråk. I början när man lär sig ett språk kan det låta lite "turistigt" - det sägs ord, men saknar djupare karaktär. Att jag tillslut lyckades dra skämt på teckenspråk och mina döva lärare skrattade är en milstolpe jag fortfarande är otroligt stolt över. Sen är självklart allt annat jag har lärt mig väldigt intressant.

Kandidatuppsatsämne: "Vem talar just nu? Perspektivbyte i teckenspråkstolkade tv-program"

Varför just det ämnet: Jag var nyfiken på att se hur teckenspråkstolkare gör perspektivbyten för att skilja på olika personer i inspelade tv-serier. Dessutom ville jag se om det skilde sig beroende på typ av TV-program, till exempel underhållningsprogram kontra barnprogram.

Vad händer efter examen: Jag har inte riktigt bestämt mig ännu, men just nu ska jag njuta av att jag har tagit en kandidatexamen och har fina vänner som jag kan teckna med.

Felicia Eriksson

Varför valde du att plugga KTT/Teckenspråks-tolk: Jag har varit nyfiken på yrket i flera år och ansökte till utbildningen utan några som helst höga förhoppningar om att komma in.

Vad har varit mest spännande och lärorikt under utbildningen? Att ta del av och få förståelse för dövas kultur och historia.

Kandidatuppsatsämne: Rättstolkning.

Varför just det ämnet: Rättegångar har länge intresserat mig och detta i kombination med att det inte finns så mycket forskning om tecken-språkstolkning i rätten i en svensk kontext gjorde att jag valde just detta ämne.

Vad händer efter examen: Jag kommer njuta av sommaren genom att vara arbetslös och ta igen krafterna efter dessa tre år. I höst kör jag igång igen med praktik på Sörmlands tolkcentral och hoppas få fortsätta mitt yrkesliv där efter avslutad praktik.

Ella N Peterstrand

Varför valde du att plugga KTT/ Teckenspråks-tolk: Jag har alltid varit intresserad av språk och kultur, och jag visste att jag ville studera vidare efter studenten. Jag kollade på olika utbildningar och när jag av en slump hittade KTT visste jag direkt att det var den vägen jag ville gå. Det var dels språket som lockade mig, men också komplexiteten av arbetet som tolk. Jag har aldrig haft en tydlig bild av vad jag "vill bli", men har alltid tänkt att jag vill ha ett varierande och lärorikt jobb där jag utvecklas ständigt.

Vad har varit det mest spännande och lärorikt under utbildningen: Det finns mycket. Dels den akademiska sidan, att grotta mig in i forskning och inse att tolkning är så mycket mer än vad vi ser. Bland annat alla beslut tolken måste ta, hur tolkprocessen ser ut och hur modalitet påverkar ett samtal. Men jag har också lärt mig mycket av att bara umgås med döva, att se hur deras teckenspråk, precis som talad svenska, skiljer sig mellan olika individer.

Kandidatuppsatsämne: Teckenspråkstolkars koppling till döva/motivation till yrket

Varför just det ämnet: Själv blir jag ofta frågad om jag ville bli tolk på grund av eventuella döva anhöriga. Jag var nyfiken på hur det faktiskt ser ut inom yrkeskåren, hur många teckenspråkstolkare som faktiskt är CODA (eller har annan koppling till döva), och varför de valde detta unika yrke.

Vad händer efter examen: Till en början kommer jag att frilansa som tolk och arbeta på ett läger med döva/hörselskadade barn och ungdomar under sommaren, vid sidan av mitt deltidsjobb.

Tyra Holmgren

Kandidatuppsatsämne: Hustolkens klivna identitet – Intervjustudie om hustolkens dynamiska tolkroll

Tyra arbetar idag som teckenspråks- och döv-blindtolk i Stockholmsregionen.

	1		7	9			
6	7			2			5
		5					
3			1	6			2
				8			
5			4	7			6
						1	
2				6			8 4
			3	5		7	

Classic XX av Gustaf Hafvenstein.

Vanliga sudoku-regler gäller: Placera siffrorna 1 till 9 i varje rad, kolumn och 3x3 box utan att upprepa en siffra.

Facit finns på sida 30.

Anna-Lena Nilsson nu gästprofessor på Stockholms universitet

Professor Anna-Lena Nilsson har i juli i år avslutat sin anställning som professor i tegnspråk og tolking på NTNU (Norges teknisk-naturvitenskaplige universitet). Hon har flyttat tillbaka till Stockholm och med start första augusti blivit gästprofessor i översättningsvetenskap med inriktning mot tolkning, särskilt teckenspråkstolkning. Anna-Lena arbetar nu och de kommande två läsåren 60% på Kandidatprogram i teckenspråk och tolkning på Tolk- och översättarinstitutet (TÖI) vid Institutionen för svenska och flerspråkighet på Stockholms universitet.

Så här säger Anna-Lena: “Jag flyttade huvudsakligen tillbaks till Sverige för att efter tio år i Norge komma närmare min familj och mina vänner här. Eftersom jag blir 65 år i år hade jag kunnat gå i pension, men så fick jag ett erbjudande om att vara gästprofessor på TÖI på 60% i två år. Att få möjligheten att vara med och påverka den tolkutbildning som jag en gång var med och utformade, men aldrig har undervisat på, var lite för intressant och spännande för att tacka nej till. Samtidigt känns det naturligtvis både konstigt och lite sorgligt att inte vara kvar på NTNU, och fortsätta arbetet med att utveckla tolkutbildningen där tillsammans med mina kollegor. Precis som jag saknade mina vänner i Sverige och min familj när jag var i Trondheim kommer jag nu att sakna mina vänner och kollegor där”.

Robotar tar (fortfarande) inte över

Under de senaste åren har AI utvecklats i rasande takt och används idag för att göra allt från att skriva lustiga rim till julklapparna till att analysera enorma datamängder i realtid och skapa konstverk som utmanar våra föreställningar om kreativitet. Det borde alltså inte komma som någon nyhet att AI, i takt med dess utveckling, har spelat en allt större roll i tolkar och översättares arbete och det var precis det som var ämnet för Tolkarenan 2024.

Den 22 maj 2024 hölls webinariet “Tolkarenan 2024: Tolkning och AI” som fokuserade på temat “Tolkning och AI - möjligheter och utmaningar”. Programmet bestod av en kort inledning som sedan följdes av två presentationer, paus, två presentationer till, paus och slutligen en paneldiskussion.

Magnus Dahnberg höll i första presentationen och beskrev tekniska lösningar inom tolkning i hälso- och sjukvården. Han talade om telefontolkning eller videotolkning (det senare är ett verktyg

som vi teckenspråkstolkare blivit välbekanta med), samt om användning av plattformar för språkstöd i realtid så som maskinöversättningsverktyg med taligenkänning och talsyntes. Just dessa tolksituationer handlar om samtal mellan hörande, men döva använder också dessa lösningar idag till viss del. (T. ex. Taligenkänning som genererar text på mobilen så den döva kan läsa vad personen säger och talsyntes som läser upp det den döva personen skrivit.) Slutsatsen var att dessa tekniska lösningar (fortfarande) håller lägre kvalitet än mänskliga tolkar. (Gapet i kvalitet mellan maskinöversättning och teckenspråkstolkare är dessutom större.)

Därefter fick vi lyssna på en presentation av Helena Bani-Shoraka som handlade om de etiska aspekterna av AI-användning inom tolkning. De viktigaste aspekterna handlar om informationskvalité (vem väljer vilken data den ska tränas på? Hur behandlas den datan?), datasäkerhet och ägandeskap (vem äger eller kontrollerar datan? Kan data samlas in utan samtycke från tolk och

TOLKARENAN

tolkanvändare?), samt transparens. För att förstå transparensdilemmat måste vi gå in på vad Deep Neural Networks (DNN) är. Både översättnings- och AI-verktyg använder DNN. Det är neurala nätverk som lär sig genom att analysera stora mängder data. Tänk på DNN som en serie av trappsteg, där varje steg representerar ett lager i nätverket. När du går uppför trappan börjar du med att bearbeta grundläggande information längst ner på de första stegen. Här identifieras enkla mönster och egenskaper i datan.

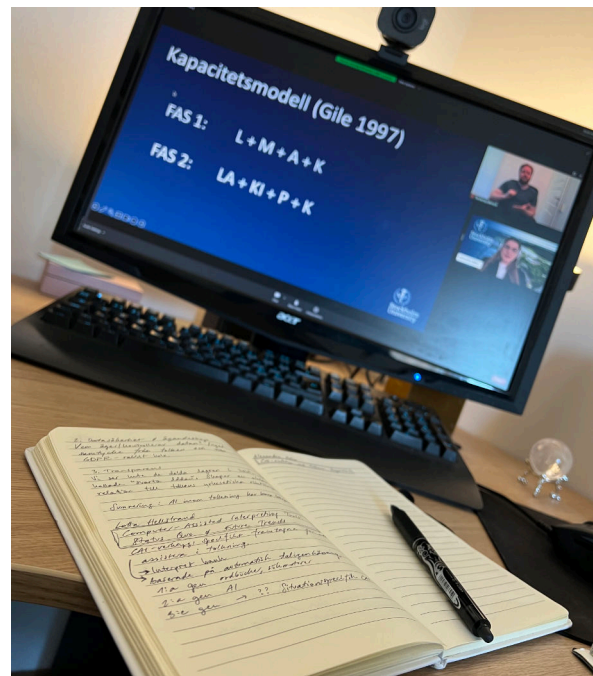
När du fortsätter uppåt, bearbetas informationen genom fler och mer komplexa steg, där varje lager bygger på och förfinar den tidigare informationen. Med varje steg läggs nya, mer detaljerade insikter till, och nätverket lär sig att känna igen mer komplexa mönster och samband. Till sist, när du når toppen av trappan, har nätverket samlat all den detaljerade informationen och analyserat den på djupet, vilket resulterar i en klar och sammanhängande förståelse av hela datan eller problemet.

Transparensdilemmat med DNN handlar om den "svarta lådan" där vi inte alltid kan se exakt hur varje lager bearbetar data eller hur beslut fattas, vilket gör det svårt att förstå hela processen i detalj. Slutsatsen är att AI inom tolkning fortfarande är i sin linda och vi behöver omgående diskutera de etiska aspekterna. Diskussionen är relevant för alla tolkar, oavsett tolkspråk. Med den ökande användningen av AI kan det finnas risker kopplade till sekretess och datahantering.

"...där vi inte alltid kan se exakt hur varje lager bearbetar data eller hur beslut fattas, vilket gör det svårt att förstå hela processen i detalj."

Ett exempel: ChatGPT tränas på olika typer av textdata från internet, inklusive webbsidor, böcker, Wikipedia, vetenskapliga artiklar och dialogdata (konversationer/dialoger för att kunna låta mer mänsklig). Den har, enligt sig själv, inte tillgång till realtidsinformation eller personlig data om det inte uttryckligen ges under interaktionen. För några månader sen bad jag den berätta vad den visste om Sveriges Teckenspråkstolkars Förening och den hade i rätt i det mesta med några undantag. Ett av undantagen var vår akronym, som den felaktigt angav som STF. Jag rättade den, och när jag idag ställde samma fråga fick jag rätt akronym. Jag fick dock aldrig frågan om den kunde spara informationen om min korrigering, och jag vet inte om den visste det utifrån den interaktionen eller något annat. Vi vet ingenting om processerna.

Efter den genomgången av etiska dilemman fick vi en kort paus och sedan var det dags för Lotta Hellstrand att förklara för oss vad CAI-verktyg är och hur det används inom tolkning idag. CAI står för Computer Assisted Interpreting och är ett samling verktyg som hjälper tolken i sitt arbete. Det är lätt att tro att teckenspråkstolkar inte använder dessa verktyg, men vi är vana användare av första generationen: ordböcker och sökmotorer. Den andra generationens verktyg börjar bli allt vanligare, såsom ChatGPT som kan snabbt förbereda en lista på vanligt förekommande termer under en specifik situation, till exempel en simlektion. Vad som kommer härnäst återstår att se, men vi vet, tack vare den sista presentationen som

leddes av Alexandra Alder, att det idag finns verktyg som kan hjälpa tolkar genom att översätta material i realtid och därigenom minska den kognitiva belastningen under tolkprocessen.

När samtliga artikelpresentatörer var färdiga var det dags för ett panelsamtal med Elisabet Tiselius (SU), Jen Kofoed Hansen (Språkservice), Sara Walsöe Pedersen (Västmanlands Tolkservice) och en representant från DigitalTolk. Det uttrycktes viss oro över spridningen av en felaktig bild om vilken kompetens som krävs för att jobba som tolk, samt om tolkbeställares oförmåga att bedöma vilka situationer som kräver en riktig tolk kontra maskinöversättning. Det verkade dock finnas ett samförstånd om att AI inom tolkning ska ses som ett hjälpmedel och inte en ersättning.

Jag var osäker på vilken relevans detta skulle ha för vår yrkeskår och förvånades under seminariets gång över hur många av dessa verktyg vi och våra tolkanvändare faktiskt använder. Min förra artikel om de tekniska framgångarna inom tolkning (Tolktrycket 1-2021) avslutades med ett uttalande om att dessa tekniska framgångar inte påverkade oss då, men att vi borde börja fundera på hur digitaltolkning kunde användas för att koppla rätt kompetens till tolkuppdrag, oavsett var tolken befann sig. Nu vet jag inte om AI riktigt har lärt sig skapa vanliga händer ännu, men jag kan med säkerhet säga att robotar fortfarande är långt ifrån att ta över våra jobb. Det är mer relevant än någonsin för oss att förstå vad AI-utvecklingen innebär för vårt yrke, både för att undvika framtida fallgropar och för att utnyttja dessa nya verktyg till fullo.

Sara från panelen: "Låt oss inte hetsas fram, men framåt ska vi."

Rebeca Ferrer Esquivel

Artikelpresentatörer

Magnus Dahnberg (fil.dr), TÖI
Aleksandra Adler (fil.dr), TÖI
Lotta Hellstrand (fil. master), Rättstolkarna
Helena Bani-Shoraka (fil.dr), TÖI

Artiklar som presenteras

Braun, S., Al Sharou, K. & Temizöz, Ö. (2022). Technology use in language-discordant interpersonal healthcare communication. I L. Gavioli & C. Wadensjö (red.). Routledge Handbook of Public Service Interpreting, 89–105.

Guo, M., Han, L. & Teixeira Anacleto, M. (2023). Computer-Assisted Interpreting Tools: Status Quo and Future Trends. Theory and Practice in Language Studies, Vol. 13, No. 1, 89–99, January 2023.

Chen, S. & Kruger, J. L. (2022). The effectiveness of computer-assisted interpreting: A preliminary study based on English-Chinese consecutive interpreting. Translation and Interpreting Studies 18:3 (2023), 399–420.

Horváth, I. (2022). AI in Interpreting – Ethical Considerations. Across Languages and Cultures 23 (1), 1–13.

"AI inom tolkning ska ses som ett hjälpmedel och inte en ersättning."

Vad är Tolkarenan?

Från SUs hemsida: *Tolkarenan är en samverkanssatsning där Tolk- och översättarinstitutet (TÖI) sprider information och kunskap om svensk, nordisk och internationell tolkforskning till det omgivande samhället.*

Tolkar utanför fältet

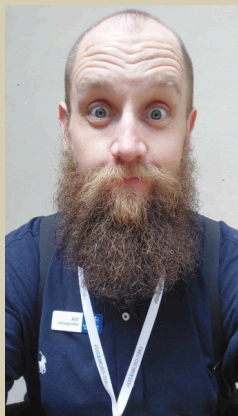
På STTFs:s årsmöteskonferens våren 2024 hade deltagarna möjlighet att på post-it-lappar skriva upp förslag på Tolk-trycket-stoff. Denna text är baserad på ett sådant förslag. Tack!

De flesta teckenspråkstolkar arbetar på tolkcentraler och tolkbolag. De är vana vid flängandet mellan vårdcentraler, föräldramöten och fotbolls-
träningar. Men så finns det de som hittat lite mer annorlunda anställningar och som ställs inför andra utmaningar. Tolktrycket har pratat med tre av dem.

“...man vet att man kommer att vara i en akademisk miljö oavsett var man hamnar, men ämnena är väldigt varierande.”

Jonathan Bjurefors Giertha började jobba på Stockholms universitet så sent som i våras. Han var trött på osäkerheten som frilansandet innebar. Inkomsten varierade kraftigt från månad till månad, hela uppdragsserier kunde ställas in dagen innan start och han behövde alltid ha telefonen nära till hands.

“Men här på universitetet fanns gott om tid till förberedelse och tillgång till material, otroligt kompetenta kollegor, enormt intressanta uppdrag och bra lönenivå”, berättar Jonathan. “Det gjorde beslutet väldigt enkelt när jag erbjöds tjänsten!”

På Stockholms universitet är arbetet lite mer förutsägbart än ute på fältet eftersom man vet att man kommer att vara i en akademisk miljö oavsett var man hamnar, men ämnena är väldigt varierande. Förskolepedagogik, genusvetenskap och teoretisk fysik avlöser varandra.

Jonathan Bjurefors Giertha

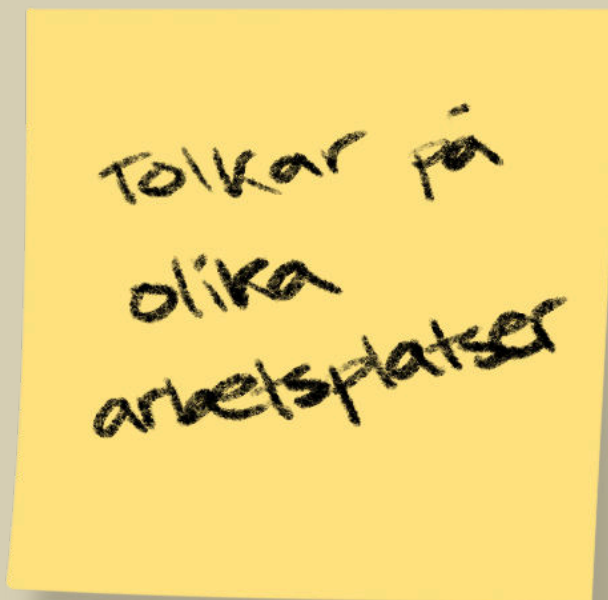
“Med det sagt är det tveklöst mindre variation när det gäller uppdrag”, säger Jonathan. “Jag kan ibland sakna “äventyret” när man ibland kommer in på ett uppdrag och inte vet vad som ska hända.”

“Det är otroligt skönt att ha kollegor som man kan bygga upp en relation till och äta lunch med”, fortsätter han. “Man känner sig som en del av något på ett väldigt trevligt sätt. Så av många olika anledningar är jag oerhört glad att vara där jag är.”

Vi reser från Stockholm till Skåne. De senaste fyra åren har Emil Ekberg arbetat på Specialpedagogiska skolmyndigheten, SPSM. Myndigheten är ansvarig för dövskolorna i Sverige och Emil arbetar på Östervångskolan i Lund. Där tolkar han både lektioner och möten, men han sitter också en del vid skrivbordet och samordnar tolkverksamheten på skolan. Innan Emil började på SPSM var han under sju år anställd på ett vanligt tolkbolag.

“Det som lockade med den här typen av tjänst var de fasta tiderna och att det inte var lika mycket flängande kors och tvärs”, säger han.

Inom SPSM finns det i dag totalt tio anställda tolkar, men Emil jobbar ensam som tolk på just sin arbetsplats. Under en vanlig dag på jobbet samordnar han de beställningar som kommer in för hans

Emil Ekberg

arbetsområde, men han utför också uppdragen som kommer in på egen hand i så stor utsträckning som möjligt.

“Jag får väldigt mycket informell information vid lunchbordet och i korridoren när jag stöter på kollegor”, säger Emil. “Det är en typ av förberedelse som man inte får ute på fältet”.

När vi frågar om han ändå får samma typ av variation under sina arbetsdagar som på fältet-tolkar får svarar han att det nog är mindre varierande om man ser till bredden på uppdragen.

“Och ibland stöter jag på missuppfattningar om hur jag jobbar, men jag informerar varje gång det sker.”

“Jag får väldigt mycket informell information vid lunchbordet och i korridoren...”

Missuppfattningar är något som Sabine Gileborn också måste bemöta. Hon har jobbat på Utbildningsradion, UR, i två och ett halvt år.

“Många blir förvånade över att jag gör så mycket mer än att bara tolka, till exempel jobbar med röstmanus och dubbning”, säger hon. “Det brukar inte ingå i en “vanlig” tolktjänst men är något som är självklart här på UR. Framför allt är det roligt att jobba med språken på det sättet!”

Programproduktion var något Sabine tyckte lät spännande när hon sökte tjänsten, och är nog ett område som de flesta tolkar vet mycket lite om. Men hon tycker inte att det finns särskilda tolkmetoder, arbetssätt eller sätt att förbereda sig på som skiljer sig från arbetet ute på fältet.

“Jag skulle säga att det är samma”, säger hon.

Sabines dagar varierar kraftigt. Framst går tiden

TOLKVARDAG

åt till tolkning. Annars arbetar hon också med samordning, manusskrivande, dubbning och annat som redaktionerna kan tänkas vilja ha hjälp med. Men att den typen av tjänst hon har skulle vara mer eller mindre varierad än en vanlig tolktjänst beror på hur man ser på det, säger hon.

“Att på riktigt kunna individanpassa tolkningen efter person, behov och sammanhang. Dröm!”

“Allt jobb är inom media och personerna är ju för det mesta detsamma. Men situationer, inspelningsplatser, möten med människor och så vidare gör att variationen ändå är oändlig”.

Sedan examen år 2011 har Sabine jobbat både som anställd, frilansare och i eget företag. En av de saker som kändes intressant med tjänsten på UR var att få jobba på samma arbetsplats och att verkligen få möjligheten att lära känna personerna man ska tolka.

“Att på riktigt kunna individanpassa tolkningen efter person, behov och sammanhang. Dröm!”

Kristian Kåresjö Pessink

Fem kullar döva teckenspråk

2014 startade SDR tillsammans med FSDB projektet 'Utbildning för döva tolkar och översättare' och det blev starten på en utbildning för döva tolkar och översättare. Fram till våren 2024 har fem kullar döva teckenspråkstolkar och två kullar döva översättare utbildats och det är vi, som arbetat med utbildningen, mycket glada och stolta över. Samhället, även de hörande teckenspråkstolkarna, behöver dövas språkliga och kulturella kompetens för att tolkuppdrag ska kunna genomföras rättssäkert och tryggt för alla parter!

Vi som har arbetat med utbildningen, Maya Rohdell, Lars-Gunnar Möllefors och Eva Sundqvist-Dahne, känner oss mycket tacksamma och stolta över utbildningens utveckling. Det har varit fantastiska år med alla deltagare, som har varit

både engagerade och mycket vetgiriga. Det har gjort att utbildningen har utvecklats hela tiden och tolkyrket också!

"Vårt mål och vår vision har hela tiden varit att minst två döva teckenspråkstolkar ska anställas inom tolkverksamheten i hela Sverige"

Nu är det dags för nya kompetenta lärarkrafter att ta över och driva utbildningen vidare och vi lämnar med varm hand över stafettpippen till Mona Riis och Mia-Maria Björkstrand. De börjar

pråkstolkar är utbildade

arbeta nu i höst med den sjätte utbildningsomgången och vi önskar dem all lycka till!

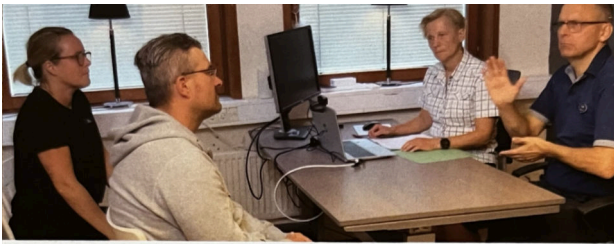
Under våren färdigställdes ett bra informationsmaterial om döva teckenspråkstolkar, i ett samarbete med oss tolklärare, Västanviks folkhögskola, SDR och Stockholms Universitets teckenspråksavdelning. Materialet sprids nu till alla som behöver veta mer om yrkesgruppen och vi vill passa på att ge alla STTF:s medlemmar chansen att ta en titt på materialet och även sprida det vidare.

Vårt mål och vår vision har hela tiden varit att minst två döva teckenspråkstolkar ska anställas inom tolkverksamheten i hela Sverige, oavsett om det drivs i regionernas regi eller av privata tolkbolag. Det arbetet pågår fortfarande och vi behöver alla er tolkars hjälp (vi vet också att ni är

många hörande tolkar som om och om igen redan har påtalat behovet och det tackar vi för!). Vi behöver dock fortsätta att påtala att vi behöver den kompetens som döva, utbildade teckenspråkstolkar besitter – vi hörande tolkar kan inte bära hela ansvaret för den mångfasetterade tolkvardag som vi ständigt möter. Det är en arbetsmiljöfråga i allra högsta grad och en kvalitetsfråga och inte minst handlar det om rättssäkerhet för alla tolkanvändare.

Vi önskar er alla i tolksvängen en fin höst!

*Maya Rohdell, Lars-Gunnar Möllefors
och Eva Sundqvist – Dahne*

Döva teckenspråkstolkar

- Vad är en döv teckenspråkstolk och vilken kompetens har de?
- I vilka situationer kan döva teckenspråkstolkar anlitas och hur utförs tolkandet då?
- Varför ska döva teckenspråkstolkar anlitas?

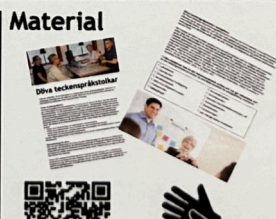
Ta reda på det och mycket mer i vårt material!

Film

Film på svenskt teckenspråk med svensk undertext

Material

Information i svensk text översatt till svenskt teckenspråk

Ett axplock av situationer där döva teckenspråkstolkar används.

Informationsmaterialet är baserat på samlad erfarenhet av Maya Rohdell, Lars-Gunnar Möllefors och Eva Sundqvist Dahne.

Materialet är framtaget genom ett samarbete mellan Sveriges Dövas Riksförbund, Västerviks folkhögskola och Stockholms universitet, Institutionen för lingvistik och Institutionen för svenska och flerspråkighet.

Döva teckenspråkstolkar

De första åren var dövtolkarnas målgrupp nyanlända, dövblinda och tolkning via internationella tecken, men det har sedan dess förändrats och nu är målgruppen bredare än så. När utbildningen utökades från ett till två år kunde man även inkludera praktik. Den längre utbildningen gav möjlighet till djupare kunskaper och mer tid till frågor samt diskussioner i grupper.

Vid flera tillfällen har tolklärarna tagit kontakt med bland annat tolkchefer och förklarat vad dövtolkar innebär, men att det än idag inte finns tillräckligt med kunskaper hos alla chefer. Attityden har dock förändrats sedan praktiken lades in i utbildningen. Tolklärnas uppfattning är att hörande tolkar gärna jobbar ihop med dövtolkar och att det är cheferna som fortfarande är lite skeptiska.

Döva teckenspråkstolkar är viktiga eftersom de har teckenspråk som sitt förstaspråk. Hörande teckenspråkstolkar känner sig trygga i samarbetet med döva teckenspråkstolkar, där de kan garantera att översättningen blir rätt. Tolk användarna vågar fråga mer eftersom det finns fler döva i rummet, så makten i rummet får en bättre balans.

Källa: <https://teckenrapport.se/dovtolklararna-pa-vastanviks-folkhogskola-gar-vidare-efter-9-ar/>

Äntligen är STTF:s nya hemsida lanserad. Samma adress som tidigare, www.sttf.org, besök den gärna!

Grattis alla nyexa

Västanvik folkhögskola, döva tolkar. Från vänster: Larissa, Julia, Jenny, Juli, Johanna, Camilla, Isabella, Angelina, Paulina och Maria. Foto: Eva Sundqvist-Dahne.

Västanvik folkhögskola, hörande tolkar. Från vänster: Matilda, Emelie, Nicole och Elin. Foto: Pontus Fredhage

aminerade tolkar!

Stockholms universitet: Amanda Gidlöf och hennes ledarhund Dexter, SU:s nya magister i teckenspråkstolkning. Läs mer om Amandas uppsats "Att tolka det heliga: Strategier vid teckenspråkstolkning av predikningar och konsekvenser för det religiösa budskapet" på sida 12! Foto: Clara Liljebladh

Stockholms universitet: Fyra nya kandidater i teckenspråkstolkning som alla visar sitt persontecken. Från vänster: Viola Kaiser, Tyra Holmgren, Ella Németh Peterstrand och Felicia Eriksson. Foto: Clara Liljebladh.

EXAMINATION

Fellingsbro folkhögskola. Från vänster: Cecilia Svanqvist, Johanna Viborg, Malin Matsdotter, Elliot Edlund, Elin Karlsson och Robin Roos

De som tagit examen i år är de första som får en SeQF-stämpel på sina utbildningsbevis. Kvalifikationen Teckenspråkstolk och Dövblindtolk som Fellingsbro folkhögskola ger är placerad på SeQF-nivå 6 som motsvarar kvalificerad yrkesexamen och kandidatprogram (de två högsta nivåerna är 7 som motsvarar Masterexamen och 8 Doktorsexamen). Text och foto: Mats Lindblom

4	1	2	7	5	9	6	3	8
6	7	3	8	2	4	9	1	5
8	9	5	6	1	3	4	2	7
3	4	8	1	9	6	7	5	2
7	6	9	5	8	2	3	4	1
5	2	1	4	3	7	8	9	6
9	5	4	2	7	8	1	6	3
2	3	7	9	6	1	5	8	4
1	8	6	3	4	5	2	7	9

Samarbeta och nätverka

När detta skrivs är det två veckor kvar till den europeiska teckenspråkstolkkonferensen i Turin där undertecknad ska representera STTF.

Det är en otrolig upplevelse! Att få träffa så många kollegor, som delar vår syn på yrket och har samma uppsättning färdigheter, men också skiljer sig radikalt i de praktiska omständigheterna är jättehäftigt. Det är en injektion för både förkovringslusten och för yrkesstoltheten.

Vi har i omgångar varit fundersamma över vad medlemskapet i EFSLI egentligen ger STTF som organisation. Speciellt högljudda har dessa tankegångar varit under de år där föreningen inte gjort så mycket väsen av sig men ändå haft ett årsmöte som tar åtta timmar eller mer, under mycket dålig stämning och med undermåliga handlingar.

Att med denna erfarenhet även gå med i WASLI, (World Association of Sign Language Interpreters) har känts mycket avlägset.

Men så hörde regionansvariga från WASLI av sig och bad om ett möte för att diskutera ett eventuellt medlemskap. När vi så träffades över Zoom ställde jag faktiskt helt frankt frågan vad STTF får i gengäld.

Hennes svar var det egentligen självklara: "Ni legitimerar oss som förening, att vi faktiskt kan tala för världens tolkar. Såklart erbjuder vi fortbildningar och möjlighet för er att knyta kontakter, men allra främst kan ni bidra med er erfarenhet och expertis. Som en av världens äldsta tolkföreningar har ni varit med om mycket, och har många pusselbitar på plats som ni kan delge andra, yngre föreningar. Det handlar helt enkelt

"Det handlar helt enkelt inte om vad WASLI kan erbjuda, utan vad STTF kan."

inte om vad WASLI kan erbjuda, utan vad STTF kan."

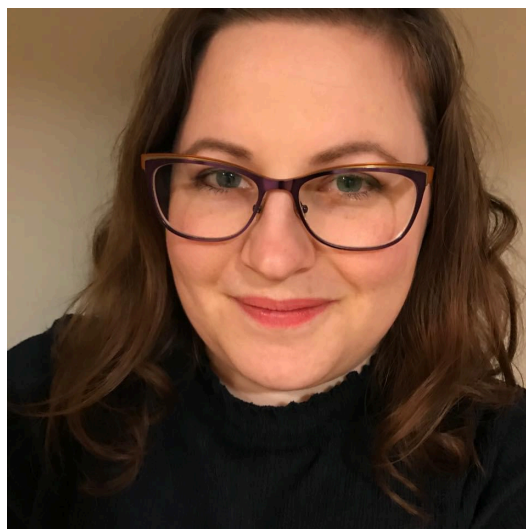
För en föreningsaktiv människa kändes det något kymigt att jag begått misstaget att inte inse att samma anledningar till varför STTF behöver vara så stora som vi bara kan såklart även gäller för föreningarna på nivåerna ovan oss.

Samarbete är årets tema, och det är precis vad jag kommer att fokusera på nere i Italien. Samarbeta och nätverka för att kunna stötta och få stöttning, kunna knyta spännande människor till oss och få berätta om alla de fantastiska kloka saker som ni gör här i Sverige.

I Turin hoppas jag därför kunna underteckna vår medlemskapsansökan hos WASLI.

Ordförande Åsa Byléhn

P.S. Jag lämnar er med en påminnelse om att EFSLI ju gjort en nystart och faktiskt både vitaliserat hela styrelsen, samt kapat det där årsmötet till ett två timmars Zoommöte med väldigt noggrant förberedda handlingar. En lisa för föreningssjäl!

Fotograf: Sanna Löyström

TOLKTRYCKET 3.2024